

Mindaugas Nefas, Vytautas Volungevičius
12 (IV gimnazijos) klasės istorijos vadovėlis, I dalis
„Baltos lankos Klett“, 2024

RECENZIJĄ

2024-07-29

Parengtą 12 (IV gimnazijos) klasės istorijos vadovėlio I dalį sudaro trys skyriai ir dvidešimt devynios temos. Šio vadovėlio trijuose skyriuose mokiniams patrauklia forma ir iš esmės, trimis aspektais pristatomas kiekvienos temos reikšmingumas, teorinė ir metodologinė dalys, kurių pagrindą sudaro apibendrinamosios ir tyrinėjimą ugdančios užduotys su trimis–keturiais istorijos rašytiniais, 7–17 vizualiniais šaltiniais, žemėlapiais. Didžiąją dalį temų reziumuoja korektiškai pristatomos esminės sąvokos temos atskleidimui. Kiekvienos temos teorinės dalies pabaigoje (prieš istorijos šaltinių rinkinį) yra formuluojamas teiginys, kuris skatina ir ragina mokinius savarankiškai atlikti tyrimą, papildomai susipažinti su vienu reikšmingu, tačiau temos pristatyme neapartu probleminiu aspektu, buvus, ar esant aktualiu vėlesniais istorijos laikotarpiais. Vadovėlio turinio temų pavadinimai formuluojami aiškiai.

Pirmoje temoje – *Civilizacijų susidūrimai Senajame Pasaulyje ir jų palikimas* – rekomenduočiau atsisakyti 4 ar 5-to paveikslo, kurie vienas kitą dubliuoja ir jokios papildomos informacijos temos atskleidimui nesuteikia. Taip pat rekomenduočiau mažiau informatyvų 11 paveikslą pakeisti kitu, pvz. <https://www.britannica.com/event/Battle-of-Syracuse-214-212-BCE>. Romos imperijos pasienio įtvirtinimų punktų iliustraciją (15-tas paveikslas), rekomenduočiau keisti į žymiai informatyvesnę ir panoramiškai vaizdingesnę iliustraciją, pvz. <https://x.com/FrenchHist/status/1197570928839929856/photo/1>.

Penktoje temoje – *Vienos kongresas: Didžiųjų Europos galių tvarka*, rekomenduočiau 6 paveiksle (žemėlapyje) surašyti, sutartiniais ženklais sužymėti naujas teritorijas atitekusias Rusijai, Austrijai, Prūsijai, Nyderlandams ir kitoms Europos valstybėms. Šeštoje temoje – *XX a. totaliniai karai: kodėl jie kilo ir kas juose kovojo?* siūlyčiau atsisakyti 1 paveikslo, kuris dubliuojasi su 8-uoju, arba jį keisti į politinę karikatūrą apie totalinį karą https://www.original-political-cartoon.com/media/filer_public/b8/95/b8953bd5-d578-4b5d-9f91-2497f756ad40/artist_28-147-600.jpg_600x400_q85.jpg.

Vienuoliktoje temoje – *Lokaliniai šaltojo karo konfliktai*, rekomenduočiau įdėti žemėlapi, kuriame būtų lokalizuoti ryškiausi Šaltojo karo „karščiausi“ lokaliniai konfliktai, pvz. <https://brainly.com/question/50005787>. Dvyliktoje temoje – *Naujoji pasaulio tvarka*, rekomenduočiau paveikslą „Rugsėjo 11-osios teroro akto aukoms skirtas memorialas Niujorke“, kuris dubliuojasi su aukščiau esančiu paveikslu „Akimirka kai antrasis lėktuvas įsirižęs į antrąjį bokštą sukelia sproginą“, keisti į politines karikatūras, pvz. <https://journals.openedition.org/bcrfj/docannexe/image/6877/img-15.jpg>, ar <https://journals.openedition.org/bcrfj/docannexe/image/6877/img-14.jpg>.

Tryliktoje temoje – *Tarptautinės LDK problemos XIII–XV a. ir jų įveika*, rekomenduočiau įdėti iliustraciją-žemėlapi „Lietuvos gynybinių įtvirtinimų sistema XIV a.“ pvz. <https://www.gugis.lt/files/images/gynybinesistema.jpg> (Bumblauskas A., *Senosios Lietuvos istorija. 1009 – 1795*, 2005.)

Aštuonioliktoje temoje – *Klaipėdos problema Lietuvos užsienio politikoje*, siūlyčiau vizualiai pristatyti, kaip ir kuriose srityse pasireiškė Klaipėdos krašto autonomija Pirmojoje Lietuvos Respublikoje (*įstatymų leidyba, savivalda, teismai, tikybos, švietimo reikalai ir t. t.*), o taip pat, bent vienu sakiniu, kokių nuolatinių nesklandumų ir įtampų tai kėlė Lietuvos – Vokietijos diplomatiniuose santykiuose. Dvidešimt trečioje temoje – *Naujos religijos keičia senąsias visuomenes: judaizmas ir islamas*, rekomenduočiau iš esmės paaiškinti sąvokų *sunitai, šiitai* esminius požymius, jų skirtumus, pateikti jų vyravimo arealą pasaulio žemėlapyje.

Dvidešimt aštuntoje temoje – *Apšvietos laisvamaniškumas ir mokslinių atradimų abėjonės*, siūlyčiau sąvokos „*sekuliarizacija*“ reikšmės apibūdinime pateikti, ne tik, pirmąją reikšmę: 1. Bažnyčios (religijos) reikalų atskyrimas ir religijos (Bažnyčios) įtakos visuomenėje mažėjimas; bet ir antrąją: 2. turto, žemių, privilegijų atėmimas iš Bažnyčios (vyskupijų ir vienuolynų), jų perdavimas pasaulietinei valdžiai ir visuomenei.

Vadovėlyje gausu ne tik antrinių, bet ir pirminių istorijos šaltinių. Pastarųjų analizė mokiniams sudarys galimybę savarankiškai tyrinėti, mokytis analizuoti istorijos šaltinius (dokumentus, atsiminimus, istorikų įžvalgas), nustatyti priežastis, formuluojant apibendrinimus ir parengiant išvadas, savo atsakymą pagrindžiant argumentais. Ne mažiau svarbu, kad istorijos vadovėlyje esami tiek rašytiniai, tiek vaizdiniai šaltiniai (karikatūros, nuotraukos, žemėlapiai) sudarys mokiniams galimybę savarankiškai palyginti, susieti, įvertinti skirtingus istorinius įvykius, procesus, asmenybes, pokyčius istorinėje erdvėje, jų reikšmę tolesnėje istorinėje laiko tėkmėje.

Istorijos vadovėlis 12 (IV gimnazijos) klasei, I dalis, atitinka bendruosius ir specialiuosius reikalavimus vadovėliams, todėl gali būti spausdinamas.

Vyresnysis istorijos mokytojas dr. Martynas Maniušis
Vilniaus Žirmūnų gimnazija

